

CURIERUL CREȘTIN

ORGAN OFICIAL AL DIECEZEI DE GHERLA.

CU UN ADAOS NEOFICIAL.

Abonamentul pe un an 200 Lei. Apare de 2 ori pe lună. Inserțiuni se primesc după învoială

Partea oficială.

PASTORALA PENTRU NAȘTEREA DOMNULUI 1928.

IULIU

*din îndurarea lui Dumnezeu și grația Sfântului Scaun Apostolic
al Romei Episcop român unit.*

Veneratului Cler și iubitului popor credincios Dar și Binecuvântare dela
Dumnezeu și Mântuitorul Nostru Isus Hristos!

Venerați Frați și Preaubiți Fii!

Creștinătatea pleacă din nou genunchii sufletului în fața ieslei din Bethleem, unde bine a voit a se așeza pentru noi și pentru a noastră mântuire Unul-născut Fiu alui Dumnezeu. Taina nașterii după trup a Domnului Isus o prăznuim și neamurile lumii își îndreapta privirea spre peștera Betleemului, în care s'a născut Mântuitorul lumii. Peștera Betleemului a fost care a cuprins Cuvântul lui Dumnezeu întrupat, necuprins de toate ceriurile. Împăratul Ceriurilor, stăpânul veacurilor, Judecătorul viilor și al morților, s'a nimicinicit pe sine, cum spune marele Apostol al neamurilor, chipul robului luând, așezându-se pe tronul zmereniei, în ieslea peșterii din Betleem. „Taină străină văz și minunată, cântă Biserica: cer fiind peștera, scaun de Heruvimi Fecioara, ieslea locaș, întru care s'a culcat cel neîncăput, Hristos Dumnezeu, pe carele laudându-L, îl mărim“.

Taină străină, minunată și necuprinsă, cum necuprins este Dumnezeu în sfaturile sale nepătrunse. Pe veci nedeslegată taină, dacă Domnul nu ne-ar fi deslegat-o. Aceasta este taina dragostei dumnezeesti pentru fiul răătăcit. Dragostea Tatălui ceresc, care aleargă în urma celui ce prin păcat, s'a îndepărtat pe căile întunerecului,

și ale morții. Aceasta dragoste fără margini este deslegarea tainei straine și minunate, a peșterii, a ieslei întru care s'a culcat cel neîn-căput Hristos Dumnezeu. „Că-i, ne spune Domnul, așa a iubit Dum-nezeu lumea, încât pe Fiul său unul născut l a dat, pentruca tot cel ce crede într'însul să nu piară, ci să aibă viață de veci”. (Io. III. 16). Așa este așezată credința temei și izvor de mântuire și de viață. Și această credință începe cu nașterea Domnului, cu peștera și cu ieslea, cu Fecioara Preacurată, scaun de Heruvimi.

Pentru aceea azi, credința pleacă genunchiul sutelor de milioane în fața ieslei, tron ales al celui Preainalt și așează pe buzele fericite mărturisirea: „Cred Doamne și mărturisesc, că Tu ești cu adevărat Fiul lui Dumnezeu celui viu, carele ai venit în lume să mântuiești pe cei păcătoși, dintre cari cel dintâiu sunt eu“.

Acelaș fior de fericire atinge sufletul credinciosului de azi, care a străbătut sufletul credincioșilor păstori din împrejurimea Bet-leemului, cari au primit cei dintâi dela ingerul Domnului bunavestire: „Nu vă temeți. Căci iată vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul: Că în orașul lui David, astăzi s'a născut nouă Mântuitor. Și acesta va fi vouă semn: veți afla un prunc înfășat, culcat în iesle“. Cel ce primește cu credință acest semn, cum l-au primit păstorii fericiți, și cu cre-dință caută pe Mântuitorul, născut spre bucuria mare a tot norodul, îl va afla pe Domnul.

În lumina credinții, străbătând nouăsprezece sute de ani și mai bine, va afla în peștera Betleemului culcat în iesle pentru noi și pentru a noastră mântuire, pe Impăratul păcii și Mântuitorul sufle-telor noastre. Fericit va auzi și va înțelege cântarea mulțimei de oaste cerească, laudând cu ingerul bunei-vestiri, pe Dumnezeu și zicând: „Mărire întru celea de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace între oameni de bună voie“. (Luca II. 14). Întru lumina credinții, va vedea lumina mare, care s'a arătat poporului, ce zăcea întru întunec și-n-tru umbra morții.

Să alergăm la Domnul, izvor de lumină și de viață. Să primenim sufletele noastre, să luăm viață nouă: pacea sufletului. Domnul spre aceasta a venit în lume, pentru ca să pogoare în lume împărăția lui Dumnezeu, care este împărăția binelui, a dragostei și a păcii. „Impă-răția lui Dumnezeu nu este mâncare și beutura, ne învață sf. Apostol Pavel, ci dreptate și pace și bucurie întru Spiritul Sfânt“. (Rom. XIV. 17).

Dreptate față de Dumnezeu și dreptate față de oameni. Indrep-tarea sufletului și pacea lui. Pentru aceea zice Domnul, „împărăția lui Dumnezeu este întru voi“.

Din aceasta dreptate izvorește pacea și bucuria sufletească.

Calea dreptății ne-a luminat-o Domnul. Calea mării lui Dum-nezeu și a bunei voiri față de oameni. Întru bunătate nemărginită s'a pogorât din cer, s'a arătat pe pământ și cu oamenii a petrecut, pentruca să îndrepte pașii noștri pe calea binelui, a dragostei și a păcii.

Inimă curată a venit să zidească întru noi, și suflet drept să înnoiască întru cele dinlăuntru ale noastre. Să-i urmăm Domnului. Să-i ascultăm cuvântul, căci este suflet și viață. „Cuvintele mele sunt suflet și viață“, zice Domnul.

Domnul îi cheamă pe toți, chiar din leagănul ieslei, cu brațele deschise și până pe sfântul lemn al Crucii. Dar nu toți răspund cu ascultare, așa că și astăzi se plinesc cuvintele Domnului: „Nu voți să veniți la mine, ca să aveți viață.“ (Io. V. 40). „Eu am venit în numele Tatălui meu și voi nu mă primiți, dar să vină altul în numele său, pe acela îl veți primi.“ (Io. V. 43).

Câtă durere în cuvintele Domnului Isus! Câți sunt și astăzi, cari nu-l primesc pe Domnul. Se opresc azi și ei în calea frământărilor veacului acestuia, pentru că sutele de milioane de creștini opresc cursul veacului pentru a-și îndrepta sufletul cu credință spre ieslea Betleemului. Dar ei nu înțeleg rostul adevărat al praznicului creștinătății, pentru că le lipsește lumina credinței. Unii au pierdut credința. Alții s'au ridicat vrășmași ai credinței și ai Bisericii lui Hristos.

Ura și răutatea stăpânește mai departe, pentru că nu sălășluiește credința vie în sufletul oamenilor. Boala neamurilor este necredința, este lapadarea înțelepciunii lui Dumnezeu și ncrederea oarbă în nebunia oamenilor. O lăcomie mistuitoare de suflet, s'a înstăpânit și asupra celor ce au din bunătățile veacului acestuia peritor și asupra celor ce nu au; și n'au grijă să se îmbogățească sufletește întru Dumnezeu.

Trufie nebună cuprinde suflete din toate treptele vieții, dintre cei mici și dintre cei mari și'n râvna spre mărire nu cunosc hotarele legii lui Dumnezeu și a Bisericii sale. Nu cunosc legile credinței lui Dumnezeu. Așa pe cum spune Domnul: „Cum puteți voi să credeți, când primiți mărire unul dela altul, și mărire care vine dela unul Dumnezeu n'o căutați.“ (Io. V. 44).

Alt leac nu este decât întoarcerea la Dumnezeu pentru a-i da mărire și pentru a primi pacea Lui.

Vindecare din rădăcină trebuie să aducă Biserica Domnului, slujitorii altarelor Lui. Cuvântul împăcării este încredințat nouă Venerați Frați și iubiți Fii. Cuvântul Domnului care trebuie sălășluit în sufletele nouă încredințate. Lumina Evangheliei împărăției cerurilor este încredințată nouă pentru a lumina pe tot omul ce intră în lume. Domnul este lumina lumii. Cel ce-i urmează, nu umblă în întunec, ci are lumina vieții. Aceasta lumină a vieții trebuie să o așezăm noi în sufletele nouă încredințate. Voi primiți, fraților, în brațele voastre punci, ce intră în lume. Li îmbrăcați în haina darului fiilor lui Dumnezeu. Prin Sfântul Botez ați aprins în suflet lumina darului și ați luat îndatorirea înaintea Domnului, ca slujitori ai Lui, de a-o păstra neatinsă până la sfârșitul vieții lor. Iată pentru ce în această luminată zi a Nașterii Domnului, în fața poporului credincios adunat

în jurul altarului Domnului, Va reamintese cea mai de frunte datorie, de a frânge pâinea învățaturii Domnului pruncilor. Creșteți pe fii lui Dumnezeu, cari ați fost aleși de Domnul de părinți ai lor. Creșteți cetățenii împărăției cerurilor știind, că astfel vor fi cei mai buni și credincioși cetățeni și ai împărăției pământești. Iar voi părinți pentru nimic în lume nu-i luați dela această învățatură. Ar fi mare păcat strigător la cer, dacă oarecare dintre voi pentru un folos vremelnic și peritor ați face să lipsească pruncul vostru dela învățatura Domnului. Să cunoască cu toții din fragedă pruncie, cât au fost și cât sunt de scumpi Domnului Isus, pruncii: „Lăsați pruncii să vină la mine,” îndeamnă Domnul pe Apostolii săi. Lăsați, frații mei preoți ai Domnului, să meargă pruncii la Domnul. Duceți pruncii la Domnul. Luminați-i, sfințiți-i, apărați-i, de orice sminteală. Sunt pruncii scumpi ai lui Hristos. Și voi părinți și voi preoți ai Domnului purtați grijă de sufletul lor. Cu pecetea dragostei voastre vor ieși în viață, purtând lumina credinții ca o scumpă și rodnică binecuvântare pe cărarea vieții. Două ceasuri pe săptămână de clasă, sunt ale credinții Domnului, în școală. Faceți cu toții, preoți și părinți credincioși, să fie rodnice, binecuvântate acele ceasuri, întărind părinții cu pilda bună a vieții adevărat creștinești, ceea ce ei primesc în ceasurile rânduite religiunii dela părinții lor sufletești, dela preoții Domnului.

Așa îmbogățiți în suflet cu adevărurile credinții Domnului, parte vor rămânea în mijlocul vostru crescând în înțelepciunea lui Dumnezeu și darul Domnului va fi cu dânsii, spre bucuria curată a Voastră, iar parte vor urma școlile mai înalte, ducând cu sine schinteia credinții din sinul familiei, dela vatra părințească și sfânta merinde pe cărarea vieții dela păstorul sufleteș și părintele lor.

La școlile mai înalte vor intra cu sufletul bine pregătit în grija profesorilor de religie, cărora de asemenea se îndreaptă îndemnul meu pentru creștineasca luminare a floarei alese a neamului. Nu fără durere am ajuns să vedem cum s'au redus orele de religie în clasele superioare ale școlilor secundare dela două pe săptămână, abea îndestulitoare, numai la una, păgubind prea simțitor puțința de sufletească pregătire și păgubind astfel peste tot pregătirea fiilor aleși ai neamului, nădejdea viitorului nostru. Această durere a noastră, nu mă îndoiesc, este durerea tuturor părinților. Biserica a cerut, toate bisericile țării au cerut, să se redea numărul orelor de religie, avut înainte, și avem cele mai bune nădejdi de a le primi. Din partea voastră aveți datoriința, pentru binele sufletesc al pruncilor Voștri, a sprijini străduința noastră, cerând deputaților și senatorilor, pe cari i-ați ales, în orice partid ar fi ei, să lucreze într'acolo să se îndrepte paguba ce s'a adns învățaturii religiunii, spre bucuria și mângâierea noastră, a tuturor și pentru binele neamului și al țării. Rugămintea mea merge și către dânsii azi, știind că așa vor sluji bine sufletul

neamului, care și pentru neam este mai mult decât trupul. Am nădejdea, că la întâia întâlnire cu voi Va vor aduce vestea bună.

Cuvintele Domnului sunt suflet și viață.

Să dam suflet și viață rădăcinii neamului: pruncilor, tineretului. Să creștem neam nou și ales lui Dumnezeu, care, urmând cărarea credinții părinților, să așeze temelia tare țării întregite, cu multe și grele jertfe, în ziua când Domnul a rostit judecata dreptății sale.

În al zecelea an al Unirii prăznuind Crăciunul în țara noastră, să ne arătăm vrednici înaintea lui Dumnezeu de binecuvântarea hărăzită neamului nostru.

Să lucrăm cu toții din răspuțeri, pentru îndreptarea pașilor neamului pe cărările Domnului, cari sunt cărările vieții. Să pornim renașterea neamului de la renașterea sufletului creștinesc, prin care au trăit părinții noștri.

Să deschidem, fraților, izvoarele vieții. Alergați iubiți credincioși la izvoarele vieții. Luați pâinea vieții și Va adăpați la acestea izvoare: „*Eu sunt pâinea vieții, zice Domnul, cine vine la mine nu va flămânzi și cine crede în mine niciodată nu va înseta.*” (Io. VI. 35).

Așa hrăniți sufleteste, întăriți în credință să ieșim din luminatul praznic al Nașterii după trup a Domnului Isus și așa să urmăm cu pas neșovăitor cărarea acestei vieți, ferindu-ne de rău și făcând binele.

Cu viața noastră întreagă, trăită după poruncile Domnului, să dam mărire lui Dumnezeu întru cele de sus, pentruca să domnească întru noi și între voi pace pe pământ.

Atunci „*Domnul, tărie poporului său va da; și va binecuvânta pe poporul său cu pace.*”

„*Hristos se naște Măriți-L,
Hristos din ceruriri întâmpinați-L.
Hristos pe pământ înălțați-vă.*”

„*Darul Domnului nostru Isus Hristos cu voi.
Dragostea mea cu voi cu toți întru Hristos Isus.*”

Gherla, la Nașterea după trup a Domnului nostru Isus Hristos 1928.

Epscop Dr. Iuliu Hossu.

Nr. 6575—1928.

Această pastorală se va ceti din partea Onorat Frăților Voastre poporului credincios în prima zi de Crăciun, iar în filii în ziua a doua. Unde sunt mai multe filii, se va ceti și a treia zi de sărbătoare.

Gherla, la 25 Decemvrie 1928.

Episcop Iuliu.

HIROTONIRE.

În ziua de 17 Noemvrie a. c. Duminecă, au fost hirotoniți întru preoți în koma — în biserica San Sergio e Baccho, în preajma altarului căreia zac oasele Marelui arhieru și martir al Neamului, *Inocențiu Micu Klein* — clericii noștri diecezani dela Univerzitatea de Propaganda Fide din Roma: *Simeon Chișiu și Ioan Pavel*.

Gherla, la 10 Dec. 1928.

Nr. 6415.

În ziua de 2 Decemvrie a. c. au fost hirotoniți întru ipodiamoni și diaconi, iar în ziua de 6 Decemvrie a. c., sărbătoarea sfântului Nicolae, întru preoți clericii dicezani: *Ștefan Vaida, Iuliu Popoviciu, Grațian Paul și Ioan Cătălișan*.

Gherla, la 10 Decemvrie 1928.

Nr. 6248.

NUMIRI

Onoratul *Vasile Popp*, directorul Școlii Normale de băieți din Sighet, este numit *protopop onorar*, cu facultate de a purta brâu roșu.

Gherla, din șed. con. 11 Dec. 1928.

Nr. 6389.

Onoratul *Ioan Ilieșiu*, paroh în Băbeni (D. Ciocmanului) este numit *protopop onorar* cu facultatea de a purta brâu roșu.

Dat în Băbeni, cu ocaziunea sfințirii bisericeii, ținută la 28 Octomvrie și publicat în șed. conz. 30 Noemvr. 1928.

Nr. 6200.

Onoratul *Cornel Fucec*, preot nou-hirotont, este numit *administrator local*, la parohia *Băiuț* (D. Lăpușului).

Din șed. conz. 30 Nov. 1928.

Nr. 6308.

Onoratul *Ioan Cătălișan*, preot nou-hirotont este numit *administrator local* la parohia Ocna-Dejului, Sfinții Arhangeli. (D. Cățcăului).

Din șed. conz. 15. Dec. 1928.

Nr. 6010.

Onoratul *Grațian Paul*, preot nou-hirotont este numit *administrator local* la parohia Bozinta mică (D. Mi-reșului).

Din șed. conz. 15 Dec. 1928.

Nr. 6606.

Rezumat al Istoriei Bisericii.

Mult Onoratul și Clarisimul. Dr. *Alex. Ciplea*, profesor la Academia noastră de Teologie a scos de curând de sub tipar prima broșură din perioada eroică a istoriei Bisericii în traducere din opera directorilor de Seminarii F. Mourret și I. Carreyre din Franța sub titlul: „Rezumat al Istoriei Bisericii“, evul vechiu (30—476). Aceasta broșură s'a tipărit cu ajutorul societății de editură „Sfânta Unire“ pin Blaj, la tipografia noastră diecezană, de unde se poate procura. Cartea cuprinde 245 pagini format mare, și o pot utiliza cu folos și preoții noștri din a căror bibliotecă lipsește o bună Istorie a Bisericii Catolice. Recomandăm deci cu toată căldura fraților preoți, să-și procure această broșură, introdusă ca manual de studiu la Academia Noastră de Teologie.

Unde caselle bisericesti permit, se poate procura și din banii bisericesti, având a se introduce în inventarul parohiei în catalogul cărților din biblioteca parohială.

Din șed. conz. 18 Decemvrie 1928.

Nr. 6594.

Ajutor pentru preoții pensionari, văduvele și orfanii de preoți.

Înaltul minister al Cultelor și Artelor, cu ordinul de plată Nr. 5409 din 22 Noemvrie a. c. a ordonat ca ajutor pe anul 1928:

preoților penzionari	câte 1200 L.
văduvelor de preot	câte 1000 L.
orfanilor de tată	câte 400 L.
orf. de ambii părinți	câte 800 L.

Deodată cu acest ajutor se vor distribui din interesele fondului de penziune a preoților Diecezani, pe 1928:

preoților penzionari câte 2000 L.
 văduvelor de preot câte 1100 L.
 orfanilor de tată câte 800 L.
 orf de ambii părinți câte 1000 L.

Sumele de mai sus — atât ajutorul dela stat cât și ajutorul din interesele fondului de penziune — se vor putea ridica dela On. Administrație Capitulară din Gherla pe lângă chitanțe legal timbrate, făcute, conform legii contabilității publice, câte în 2 exemplare și vizate de oficiile parohiali competente.

Din șed. conz. 30 Nov. 1928.

Nr. 6184.

Concurs la parohii.

La parohia *Apa*, (D. Seinilor) se publică concurs la postul de *capelan cu drept de succesiune*, cu termenul de 15 Ianuarie 1929.

Retribuțiunile parohiale ale capelanului se vor stabili prin convenție încheiată cu parohul local.

Doritorii de a dobândi acest beneficiu eparhial, să-și înainteze rugărilor la Ordinariatul episcopal în termenul concursual — pe calea *oficiului protopopesc competent*, — provăzute cu următoarele documente:

1. Absolutorul teologic.
2. Atestat de serviciu dela oficiul protopopesc.
3. Extras autentic din protocolul școlar despre catehizarea elevilor școlari, în anul școlastic 1927/28. la caz, că școala în anul școlastic trecut n'a funcționat atestat oficial că pruncii totuși au fost catehezații
4. Extras autentic din protocolul predicilor de pe un an, care se termină la data când se înaintează rugarea.

La rugările înaintate fără aceste documente, — dintre cari cele de sub 3 și 4 trebuie să fie vizate și autentificate de către oficiul protopopesc, — nu se va reflecta.

Din șed. conz. 15 Dec. 1928.

Nr. 5511.

Necrolog

Cu durere anunțăm Veneratului cler, că On. *Petru c. Codeus*, fost paroh în Fizeș (D. Vălcăului) a repausat în Domnul în ziua de 4 Decembrie a. c. în anul 81 al vieții și 56 al preoției.

Onorat Frățiile Voastre să aduceți la altarul Domnului rugăciunile pii îndatinate pentru odihna sufletului adormitului în Hristos Frate.

Gherla, din șed. conz. ținută la 15 Decembrie 1928.

Nr. 6530.

Episcop Dr. Iuliu Hossu

Partea neoficiala.**Credința Viflaimului.**

Moș Crăciun, bucuria celor mici și a celor mari, vine cu pași repezi, încărcat cu daruri, aduse din atmosfere senine, înfrigurate ca zăpada. Ah, ce fericire este sosirea moșului înzăpezit de șirul lung al iernelor.

Dar Crăciun fără de credință, fără licăriri de viață profundă, creștinească... Ce desolație, ce gol pustiu și lugubru!..

Este la fel cu zăpada câmpiilor nemărginite, țesută măiestrit din miliarde de fulgi, cristali desăvârșiți, lipsiți de străluciri polihrone în miliardele lor de feluri și variații, — pentru lipsa luminei solare, transmise prin reflecția lunii, pentru întunecul-beznă ce stăpânește.

Este la fel cu briliantele și smaragdele dintr'un inel doctoral, dornice de sclipiri și reflecții de raze vii, însă ascunse, la întuneric deplin.

Viflaimul cu iezlea. . Sunt prea comune, dure, fade, simple.

Iezlea? Nu palat idealizat, după creațiile de artă ale maistrilor, ci grajd adevărat, — după vorba lui Papini, patru pereți dușuneaua murdară, plafond și padiment de scândură aspră, cu tot mirosul neplăcut al sălașului dobitoacelor.

Pruncul din iezle? Ca orice prunc, țipă în scadențe stridente, fatală sfidare a liniștei nocturne.

Mama? Preacurată, dar învesmântată nepretențios, prea sărăcăcios, cu mâna necatifalată, și fără manichiur. Dar având lacrima de curată strălucire proprie briliantului.

Iosif? Om simplist, maestru dolgher, redus în aspect și manifestații.

Anturajul? Dobitoace. Un măgar și un bou. Nici măcar tigrul, leu, ori cu sirep și mândru.

Pastării? Oameni modești, lipsiți le orice manieră și lustru civilizat

Ei? și atunci ce ne-a mai rămas din Vflaim? Nimic, decât desiluzie, cărpe, zdernțe! Așa cum este un stin-

dard purtat pe câmpuri de glorie militară, și pe urmă ros de dintele inexorabilei vremi trecătoare, desolate, ticăloșite, nerespectuoase, pentru ideal, tradiție, virtute.

A te desmerda cu fantasmagorice capricii, cu legendare nuanțări, cu poetice basme, toate produse ale fantasmiei și ale plăcerii estetice, este prea pueril. Un Crăciun fantastic și camuflat, nereal, repugnă unei concepții de seriozitate.

De geaba ași privi amploarea de haină scumpă a Preacuratei Maria din pictura dibace alui Fra Filippo Lippi, ori alui Boticelli. De geaba m'ași mângăia cu bogăția de trăsături estetice din penelul unor talente artistice, cari au închipuit în capo d'opere păstori idealizați până la clasicism, în jurul iezlei, iar pe măgar și bou i-au eternizat ca exemplare model, bine de premiat la un concurs zootehnic.

Cruda realitate afidează orice încercare de mușamană și ornameutică.

Și totuși prin prisma credinței cum cu totul altfel vedem Viflaimul.

Incepem să pricepem de ce scândurile iezlei din Viflaim transportate la Roma, au fost învelite în aur și așezate în cele mai pompoase biserici.

Vedem pe fruntea copilașului din iezle, expresia inteligenței divine. Din ochii Unului născut alui D-zeu țisnesc raze mai puternice decât razele de foc ale soarelui, fiindcă sunt razele puterii Dumnezești. El este Stăpânul cerului și al pământului, în fața căruia se pleacă tot genunchiul, al celor cerești, al celor pământești și al celor de de-supt. El e „calea, adevărul și viața“. El, care înainte de a fi fost Avram, este, din veac și până în veac, înaintea căruia toate vremurile ca o nimica s'au socotit.

Mama? Este Mama lui D-zeu Zemislită fără de prihană, nestăpânită de păcatul strămoșesc și personal, neîn-

percată de fomes peccati, străină de focul mistuitor al patimilor, prin favoarea excepțională „precurată” și binecuvântată. „tota pulchra”.

„Josit omul drept, curat, cunoscător de un singur drum, cel al dreptății, Viri iustus.

Dolitoacele? Pilduri ale cumpătului și călăuzităii, chiar pentru oameni, încercuți de istoria veacului modern.

Păcătoarii? Oamenii curați la inimă, mulcomi și fericiți prin masura redusă a doririlor ce i pasc. Oameni de sigur mai oameni decât cinicul Calligula, care și-a denumit senator pe calul propriu.

Prin ochii credinței totul și toate îmbracă proporții uriașe. Și ce micuți, reduși, piperniciți, nevoiași rămân gloriile terestre, în fața valorilor incomensurabile și imponderabile ale măreției creștine! Ca vasul englez Vestris, de curând naufragiat, în fața uriașelor avalanse ale valurilor răscolitelor mări.

În fața lui Dumnezeu nemărginitul este tot una palatul zgărie-nori cu destrămata colibă, tot una împăratul cu cerșetorul, tot una tigrul cu țânțarul. Singur El, Dumnezeu este mare, frumos și nemăsurat.

Da, mulți sunt — după rostul Scripturii — cari ochi au și nu văd. Au ochi pentru trup, dar le lipsește văzul valorilor nevătărite, de ordin moral, dogmatic, supranatural. Sunt orbi sârmanii și vrednici de compătimit. Ei nu au Crăciun! Aci aparțin robii mamonei, închinătorii vițelilor de aur. Aci zbiciuții patimilor aprinse în flacări satanice, cari la sfârșitul vieții se întreabă cu Septimius Severus, la ce le-au folosit toate acestea? Aci,

cari terorizați de aspectul de nălucire al crimei, ca bandiții la margini de codru, zguduți și prin freamătul frunzelor de spaima urmăririi. Aci, semeții creiatori de turnuri baילוanice.

Toată această bandă a deschilibrăților, nu are ce să caute la sărbătoarea de bucurie a Viflaimului.

Dar să vină, să jubileze cei cu credință dintre cei chemați la marele ospăț al mântuirii sufletelor, acei cu credință sunt aleși, ... cei săraci, adică deslipiți de bunurile lumești, ... cei orbi, cei ciungi, cei schiopi, dornici de lumina harurilor cerești, dornici de căldura grației supranaturale, ca să li-se deschidă privirile, să vadă adevărul, să li-se topească sloiul de îngheț al sufletelor, să plece înduioșați spre calea dulce a cerului senin, spre dăra strălucitoare a vieții creștine, în care stăpânește pacea deplină și fericirea.

Veniți la Viflaim, dar cu credință multă în suflete. Veniți la izvorul fericirii, care nu se cumpără cu bani, și pe care nimenea nu o poate lua dela noi, chiar dacă ar fi să purtăm straie rupte 'n spate. — fericirea purtată de micuțul Isus, Dumnezeu-Omul, nu atât prin palate, cât mai mult prin colibele dărăpănate, ale celor săraci, plânși și prigoniiți. „Fericiți sunt cei săraci, cei ce plâng, cei prigoniiți pentru dreptate”. Prin reflexul lacrimii și suspinului ne surâde fericirea. Per aspera ad astra.

Fără de credință viie, creștină integrală în minunea Viflaimului, nu este Crăciun!

Dr. Titus Malai
vicarul Rodnei.

Cuntribuții la istoria Unirii cu Roma

— Date inedite despre Unirea și reacțiunea în județele Solnocul din Iăuntru, Dobâca și Chioar.

Dintre evenimentele cari au creat situații noi și au avut roluri decizeve asupra celor mai mari probleme din viața Românilor ardeleni, este fără îndoială de o importanță covârșitoare unirea cu Roma dela a. 170. Cu acest dat o parte însămnată a poporului român, care de atâtea veacuri se

zbată în mreja slavizmului, a ajuns în urmă să-și refacă legăturile firești de credință și limbă, deschizându-i-se calea la împărțasirea din patrimoniul credinței și a culturii vechilor săi strămoși. Roadele binecuvântate ale unirii ne-au însoțit pas de pas în viața noastră națională și spiritul de libertate au-

icipat din puterea de viață primită prin unire, prăznuindu-și apoteoza la a. 1848, nu s'a frânt aripile, ci planează asupra noastră și azi în veacul radiofoniei ca spiritul dreptății, al cinstei și a respectului față de legile dumnezeiești și umane și ca stimulente cel mai puternic pentru idealismul de care este atât de desbrăcat veacul în care trăim. Acest spirit apăra după a. 1848 desnaționalizarea Românilor de dincoace de Carpați, creiază bărbații cei mai distinși ai Ardealului, preoți, dascăli, juriști, funcționari, creiază tipul ziaristului din înaintea de războiu în condeiul căruia, negreala se prefăcea în boabe de mărgăritare, ridicând slova ziarului la demnitatea lecturii sfinte; ne a dat poezii Ardealului cu sufletele curate ca izvoarele munților, proroci cari glăsuiau nădejdea zilelor ce vor să vie...

Efectele binecuvântate ale unirii vorbesc dela sine, acestea nu le pot tăgădui nici dușmanii bisericii unite, chiar dacă s'ar admite absurditatea, că vlădica Atanasie „diplomatibil” s'a știut folosi de împrejurări ca să-și poată ridica biserica la o situație mai bună materială fără de a se gândi nici un moment la alte avantajii, cari ar proveni din unire pentru poporul român. De diplomatie abilă „însă nu se poate vorbi la blândul vlădică Atanasie”, ci mai mult de un *suflet credincios și românesc* cu simțul care nu a dat greș, că legăturile cu Roma sunt cele mai firești pe lume. Și aceasta a simțit-o și poporul, care a orbecat veacuri de-a rândul în umbra morții, zbatându-se să afle o ușă prin care să iasă la lumină, căci slavismul mai apoi calvinismul era strein de sufletul său latin, pe care nu l-a putut nimici nici vitrejia vremurilor și nici unelțirile de calvinizare a principilor ardeleni. De aici se explică, că unirea cu Roma la început a fost primită fără dificultăți cu deosebire în nordul Ardealului, unde și agitațiile au făcut mai puține conturbații și din partea nobilimei protestante, căci după cum vom vedea agitațiile împotriva unirii au fost alimentate în mare parte de domni stăpâni de moșii, proteștanți, cari nici pe acest timp nu bucuroși voiau să uite axioma de concepția cea mai crasă a feudalismului medieval: „Cuius regio, eius religio”. Peste tot când cătră mijlocul veacului XVIII-lea s'a pornit reacțiunea împotriva unirii, aceea nu a fost o manifestație spontană a poporului, ci un rod al agitațiilor făcute mai ales din partea Mitropolitului sârb din Carlovăț, căruia îi convenea foarte mult alianța Mariei Terezia cu țarevna Rusiei, și o socotea ca ocazie binevenită de a turbura unirea, tolerându-o aceasta în mod tacit și împărăteasa care nu voia să-și strice bunele relații de prietenie cu puterile a

aliată ortodoxă când avea lipsă de ajutor, ei împotriva regelui Prusiei (Frideric al II-lea).

Aceste agitații deși au avut rezultat mai mare în pactul dintre sași și pe teritoriile numite „fundus regius”, nici părțile nordice ale Ardealului nu au rămas neatrinse. De pe acest timp datează și turburările religioase mai mari din județele Solnocul din Lunca, Dobâca și Chioar. Fiind vorba de crolul ce l-a avut aceste regiuni ale Ardealului în luptele pe cari le-a purtat biserica pentru existența ei, s'ar părea, că acest teritoriu cu o populație română autohtonă și conștientă din cele mai vechi timpuri a avut un rol aproape pasiv în evenimentele cari decideau asupra celor mai importante probleme de viață pentru biserică. Ba chiar și istoria bisericească până acuma a înregistrat foarte puțin din trecutul bisericii a estului ținut. Conduita pasivă a populației de pe acest teritoriu însă e numai o aparență, care provine din împrejurarea, că acest ținut fiind situat mai de parte de centrele de unde s'au pornit mișcările cu caracter național și religios, nici efectele acestor mișcări nu aveau ecou zgomotos, și nu duceau mișcări atât de însemnate, în aceste părți, încât istoria de pe atunci să le afle vrednice de înșămnat. Cu toate acestea interesul pentru marile probleme sociale preocupau cu deosebire în cele două seacuri din urmă popoarele Europei, era și la acest popor, ba putem zice, că până când Românii din alte regiuni prin participarea activă la evenimentele epocale, cari se desfășurau în viața națională și bisericească a Ardealului, epuizându-și din când în când energiile, aveau lipsă de timp ca să-și reimprospeteze forțele, — locuitorii acestei regiunii s'au cumulat în decursul veacurilor tot aceea de care lipsă sufletul românesc, ca să poată rezista tuturor atacurilor îndreptate împotriva ființei sale naționale și religioase. Inimile lor simțeau cea mai mică atingere a coardei, care era comună în sufletul neamului întreg, și dar nu reaguau în mod mai pronunțat la toate umilirile ce i-se aduceau, durerile rămăneau înăbușite, îl făceau dârz și rezistent, sufletele rămăneau în curățenia lor originală românească și creștinească, neprimind niciodată nimic ce era strein de a lor origine. În ființa lui latină nu intra nicidec esențialmente spiritul slavismului, dar acesta în decurs de mai multe veacuri a la dispoziție mijloacele cele mai apte de a se furișa în suflete: limba bisericească, Calvinismul, deși în aceste regiuni își are apostolul cel mai fervent în persoana principelui George Rákóczy al II-lea, nu numai că nu

aceste familii cu timpul devin Români uniți¹⁾

și firesc, ca între atari împrejurări sufletul latin a celui mari românesc ținut din Transilvania, unde puterea de viață atavistică nu a fost alterată întru nimic, unirea cu Români să aibă șansele cele mai prielnice și să fie primită cu încredere din partea poporului chiar și atunci, când ar fi avut puțină încredere în promisiunile de îmbunătățire a soartei sale materiale. Și de fapt în părțile amintite și cu deosebire în județul Solnocului din lăuntru și, Dobâca unirea a fost primită cu foarte puține excepțiuni, de toate comunele românești. O privire asupra statisticei din a. 1710, apoi asupra conscripției Eppelui Inoc. Micu Klein ne dovedește aceasta și ne arată, că într'un interval relativ scurt de 33 de ani unirea a câștigat așazicând, întreg nordul Ardealului.

Prima dintre comunele județului, cari au primit unirea a fost *Nicula*, unde era și pe acel timp o mănăstire cu călugări. Se afirmă, că ar fi primit unirea încă în anul 1699. Trecerea se descrie într'o carte editată de Iezuiții din Cluj la 26 de ani după unire. *Vicus tribus Claudispoli abjectus in Inclita Dobocensi Provincia vulgo Comitatu a fano S. Nicolai Myrae quondam in Lycia Aristitis appellationem fortitus. Incolas habet Valachos Graeco schismate irretitos, fanisque ipsum iisdem diu profanaverunt. Anno 1699 primum Teophilo Episcopo accedente ejus successori Atanasio ab erroribus et Schismate ad veritatem Romanorum fidei et unionem Capiti Ecclesiae traductis in Sranssylvania Valachis etiam hi ad S. Nicolai (Nicula) eandem nacti sunt fortunam.*²⁾

O cucerire așa de repentină însă nu s'a putut face cu forța, și nu s'ar fi putut face de loc, dacă poporului nu i-ar fi fost simpatică unirea. De altmintrelea vlădicii uniți deodinioară lucrau cu arma adevărului și a blândetei și forța o foloseau numai în cazul extrem — la apărarea bisericei în fața turburătorilor și ai agenților sârbești ori moscoviți. Cel mai strălucit exemplu despre iubirea și blândetea arhierescă față de popor ni-l dă Episcopul Patachi, fiu al județului Solnocul din lăuntru, care în anul

1725 pe un consătean al său din Strâmbu, cu numele Ioan Crețu, care și a părăsit soția și familia și a umblat multă vreme pe căi rătăcite dealungul Chioarului, l-a întors și l-a împăcat iarăși cu familia, ceea ce o constată cu multă satisfacție și adunarea comitatensă ținută în Chiuiști la 8 Ian. 1727¹⁾. Acest Episcop, care își iubea neamul (*chara mea natio Valachica*) nu uita niciodată de oamenii locului său natal, de care-l lega și un domeniu (*portio posesionalia*) din Ciceu Corabia, pe care la anul 1727 aflăm în serviciul Episcopului pe Olar Vasilie și Tarnița George.²⁾

Pe lângă poporul de rând preoțimea se simțea acum nestângenită în munca pentru binele și înflorirea bisericei. Viața monahală ia un nou avânt, conduce mănăstirea din Nicula, iar în *Mintiul român* preotul unit *Patetean* lăzuiește pădurea din hotarul numit: „vlea mare”, și cu ajutorul sătenilor ridică o mănăstire, așază în ea călugări, cari rămân în posesiunea pământului mănăstirei până la anul 1767 când după arderea mănăstirei, pământul a fost răpit de Barbara Teleky și pe care în zădar se trudesce preoții; *Sârb Ioachim, Ionică și Vărtolomeiu* la a. 1780 ca să-l recapete, căci nu le succede, înzărând aduc dovezi, că acel pământ s'a folosit din partea mănăstirei „a memoria hominum”³⁾

Famiile române cu titlul de nobil nu numai că primesc cu bucurie noile schimbări, ci devin cele mai fervente apărătoare ale unirii cu Roma. Dintre membrii acestor familii devin adevărați apostoli ai unirii nobilii: *Danil Bob* și *Gavril Timbuș* din Orman (a. 1724) *Teodor Bohățel* din Glod (1725), *Ladislau Butuza* din Ileanda-Mare, *Nistor Voevod* din Olpret, *Wolfgangus (Lupu) Manu* din Chirău, *Sigismund Pocol* din Lozna-Mare (a. 1727), *Gavril Bob jun.* din Orman (a. 1735), *Bohățel Lup*, *Katona Iancu*, *Vasile Voevod*, *Călugăr Ion* din Glod (1749), *Mateiu Corui* din Mașca.⁴⁾

Influența binefacătoare a unirii asupra vieții poporului începe a se simți pretutindenea așa încât stârnește și jaluzia streinilor. Cronicalul *Georgehe Retteghey* din Teocul de sus în Memoriile sale (a. 1760) se tânguieste, că Românii sunt aproape de zeceori mai mulți în Transilvania decât Ungurii și „mă tem, — spune dânsul — că foarte iute ne-ar nimici, dacă cineva le-ar aduce aminte de aceasta. *Și toate acestea vor fi roadele unirii*”⁵⁾. Pentru că, continuă

¹⁾ Arh. jud. Someș, Prot. 1727.

²⁾ Ib.

³⁾ Ib. Prot a. 1789.

⁴⁾ Arh. jud. Someș Prot. a. 1724—25—38—40.

⁵⁾ Retteghey Gy. Memoriile ung. în manuscris în posesiunea Dnii Torma din Ciceu-Cristar.

¹⁾ Pe o Psaltire tipărită în Blaj sub Eppul P. P., pe care am primit-o dela un membru al faimei Rákóczyeștilor din Dej sunt înscrisse următoarele:

Hic liber est meus
Testis est Deus
Qui eum querit
Nomen tuum erit.

(scălit: *Ioannes natus Racoți vocatus. Asemenea descendenții familiei Czako marele autor dramatic din Dej, azi sunt Români uniți.*

²⁾ Hist *Thaumaturgae B. V. Mariae Claudipolitanae*, pag 119.

maideparte — prin aceea, că s'au făcut catolici li-s'au permis să-și deschidă școli, ceea ce au și făcut-o în Blaj și anume un așa gimnaziu în care 500 de elevi pot învăța foarte bine limba română, maghiară, latină și germană... Dumnezeu însă i-a imprăștiat (?) prin turburările acestea «pro nunc». ¹⁾ Dar să mai auziți un lucru frumos! Pretutindenea vorbesc, că domnii reformați au îndemnat pe valachi să renunțe la unire sclă. Lamentațiile acestea sunt destul de caracteristice pentru ilustrarea stărilor create în urma unirii, ba o ironie a sorții chiar acest cronicar, calvin care se bucura, că „a imprăștiat D-zeu pe uniți,” este designat mai târziu din partea Guberniului, ca să facă defalcarea pământurilor pentru bisericile românești și astfel ajunge și în situația de a însămna pentru posteritate, ca proba cea mai elocventă despre originea celor mai multe pământuri a bisericilor unite, că: „pe mine mă doare inima ce pământ bun trebuie să dau popilor Valachi.” De altmintelea în chestia originii pământelor bisericesti din părțile nordice ale Ardealului avem dovezi destul de multe că acelea au fost câștigate parte prin donații din partea domnilor de pământ, altele prin defalcările oficioase din pământul comunelor și o parte foarte însămnată, s'au câștigat cu cea mai umiltoare slujbă a iobăgiei din partea preoților uniți. În comuna *Codor* familia Weér a dat locuință unui preot român unit în anii primii după unire (în anul 1780 vorbesc despre moșii lor cari au făcut donația) împreună cu un teritor de circa 4 care de lân, plătind preotul (papa *Luca* 1733, și *Gora* + la a. 1776) dijmă chiar și din oi ²⁾. Folosința pacinică al acestui pământ din partea preoților uniți n'a fost alterată întru nimic nici atunci când reacțiunea a produs unele schimbări de ordin religios în comună. La fel era situația cu pământul bisericii unite din *Gichișul de Jos*. În a. 76: preotul unit de aici (papa *Toma*) își apără dreptul de a folosi pământul bisericii numită sesiunea veche împotriva proprietarului Mihail Weér. Cu aceasta ocaziune oameni în etate de 80 de ani fașionează că „pe sesiunea veche parochială, care e situată în partea din sus a satului cătră Gichișul de sus și e plantată cu pomi folosită de parohul actual, — înainte de „lumea curuților“ a locuit preot român, ba

¹⁾ Aluzie la reacțiunea împotriva Unirii.

²⁾ Prot. jud. Someș a. 1780 c. 1223... Az inquitiból az jó világosságra 1° Codorban oláh ecclesia nem lévén, oláh parochialis fundus sem volt, hanem elszaporodván ottan az oláhok az I ur predecessorai adtanak lakóhelyet egy oláh Papnak circiter 4 szekényi kaszállóval és abban laktanak, *dézmét fivétvén*

și după „lumea curuților“ exista pe ea casă, iar preotul român fiind iobag al predecesorilor, din bunăvoința acestora au locuit pe acel loc *erga taxam*. ¹⁾ Nici cele „donate“ de proprietarii unguri nu erau deci pământuri date gratis, ci plătite din partea preoțimei ori cu bani ori cu prestații iobăgești. Dealtfel sunt foarte multe comune în județ în cari pământele bisericelor erau date în folosință în felul acesta și asupra cărora proprietarii își formau drepturi de a le lua îndărăpt când voiau

Reacțiunea împotriva unirii provenită din motivele arătate mai sus a turburat spiritele și în acest județ și a deslănțuit o jalnică luptă frățească între preoții romani, apoi între preoțime și popor a cărei urmări a fost disordine și turburări în popor și cler. Liniștea deplină și pacea frățească între bisericile românești din județ abia s'a putut stabili pe la sfârșitul veacului al XVIII-lea.

Agitațiile cari tindeau la distrugerea unirii se țineau lanț, alimentate de toate elementele cari în unirea cu Roma își vedeau periclitate interesele lor religioase, politice ori chiar materiale. Clerul român neunit poate avea scuză când se lupta cu arme drepte și cu bună credință, nu însă atunci când ataca din fanatism și ură, și nu se pot scuză apoi sub nici un motiv agenții sârbi ori moscoviți precum nici domnii calvini cari persecutau pe uniți nu din interese de ordin religios, ci din simplu motiv că Românii uniți cu Roma era evident, că s'au destinați pentru avânturi mari în viața națională a Românilor, iar emanciparea lor însămna un dezastru pentru dânșii.

Turburări religioase mai grave au avut loc în județe Solnocul din Iăuntru, Doboca și în părțile Chioarului pe la mijlocul veacului al XVIII-lea. Cele mai de trista memorie sunt celea din Cuzdrioara Unguras, Figa și Măgoaja.

În vara anului 1761 neuniții din Cuzdrioara atacă pe uniți în biserică. Se naște o turburare, care provoacă amestecul autorităților. Comandanul cetății din Gherla trimite 6 soldați pentru restabilirea ordinii sătenii însă, afirmative la indemnul reformatorului George Petky, atacă și rănesc mai mulți soldați. Auzind aceste comandanul garnizoanei din Cluj, Engehauser, vine cu trei companii de soldați și trecând Someșul apare în Cuzdrioara, unde prinde vre-o 40 de oameni de prin ascunzișuri, între ei pe feciorul primarului pe care-l spânzură. Aceeaș soarte era să o aibă și un alt om, pe care l-a salvat însă „plânsul celor șapte c opii

¹⁾ Arh. jud. Someș. Prot. a. 1767 c. Acta

ai săi" de cari i-se făcu milă și comandantului. Dintre cei 40 de prizoneri cei mai tineri au fost înrolați la miliție, iar cei mai bătrâni au fost duși la Alba Iulia „ad perpetuum laborem". Cronicarul Retteghy, de care amintisem mai înainte descrie și aceasta întâmplare în Memoriile sale spunând, că motivul principal a procedurii atât de severe a comandantului, nu a fost pentru neîndestulirea față de unire, ci mai vârtos pentru atacarea soldaților (nem is az Unio elleni rugdalozás, hanem a katonaságra való támadás volt a főök). Ingrijorat autorul Memoriilor se întreabă că ce va fi cu George Petky? „Il așteaptă moartea sigură — continuă mai departe, — pentru că e reformat nefericitul". (ugyis református a nvavalyás)?

Nu mai puțin grave au fost burburările din Unguraș (Bálványos Váralja) întâmplare în primăvara anului 1766. Intre uniții și neuniții (*numiți „relabentes" ca foști uniți*) din Unguraș exista demult un diferend pentru posesiunea bisericii pe care protopopul din Sasnires, *Popa Szabó Pașcu* (Arhidiacon Ecclesiae unitorum a 1764)¹ nu-l putuse aplana nici cum. Autoritățile se vedeau nevoite a interveni prin așa numită Comisiunea aulică (disolvată în a. 1761) pentru de a soluționa chestia. Aceasta comisie instituită cu scopul de a aplana diferendele între uniți și neuniți, era condusă de principiul că unde se adjuceca biserica neuniților, pământurile bisericesti rămăneau în posesiunea preotului unit până la moartea aceluia, când apoi trecea în posesia comunității respective ori a proprietarilor din comună²). Aceași normă s'a aplicat și la biserica din Unguraș, deși era evident, că neuniții din comună erau a. n. „relabentes", defecționați dela unire. (a. 1761). Preotul unit din Unguraș *Popa Mateiu* (în 1780 protopop în acelaș loc) împreună cu credincioșii săi a căroră a fost biserica dela început, nu a fost mulțumit bine înțeles, cu aceasta soluție și a conșuat mai departe ținerea serviciilor divine în biserică probabil ajungând la o soluție pacinică cu neuniții, căci până în anul 1765 în comună e cea mai perfectă liniște. În ziua de 5 Maiu însă a anului 1766, preotul Matei intrând în biserică ca să facă vecernie, sătenii s'au adunat în cimiter, și intrând în biserică trei indivizi, Lengyel Lupu, Heran, Nechita și Blidar Costan au provocat pe preot, să iasă afară din biserică „că am auzit destule"³. Preotul văzând pe neuniți adunați înaintea bisericii și observând tinuta lor ostilă întreprund vecernia, a ieșit afară cu cheia bi-

sericii în mână. Având imprudența de a o ridica sus și a striga: „Să văd cine a cuteza să mi-o ia?" Lengyel Lupul a sărit la preot și prinzându-l de gât l-a tras la pământ, venind apoi alții au început a-l bate și a-l trage de păr și barbă așa încât „popa nici nu se vedea din mulțime". Alți doi corifei Heran Nechita și Bumbu Mihai, au scos din biserică vasele sfinte și s. Cuminăcătura așezându-le pe o masă de peatră din cimiter, au aruncat din biserică „prescurile și prinoasele", au început a înjura și pe Impărăteasa (Maria Terezia) și religiunea catolică. Un armean din Gherla, Martin Gherghely, fiind de față dela început la această scenă regretabilă, a voit să calmeze pe oameni spunându-le: „*Legea unită e bună, căci în aceasta lege sunt împărați și domni; noi Armenii încă am fost neuniți mai înainte, dar acuma suntem catolici și vedem că aceasta e o lege bună*". La aceasta Târnovan Toma a strigat armeanului: „*Voi încă sunteți spurcată lege*". După potolirea scandalului, Guberniul a emis o comisie ca să cerceteze cazul și pe agitatori să-i pedepsească după merit. În aceasta comisie a fost numit un asesor județean de religie catolică, unul de religie reformată și la dorința expresă a Guberniului a luat parte și protopopul unit din Cășeiu *Demetriu Cassai*, apoi un Arhidiacon neunit. Dovedindu-se vinovăția celor ce au atacat pe preotul unit, Heran Nechita și Lengyel Lupu ca autori au fost condamnați la câte 50, Blidar Costin, Bumbu Mihai și Târnovan Toma la câte 40 de lovituri cu vergi. Soluția definitivă în chestia posesiunii bisericii a urmat în a. 1768, când aceea s'a adjucecat uniților împreună cu bisericile din Mintiu Gherlei și Fizeș¹) în aceste două comune din urmă fiind în număr disparenți cei defecționați față de uniții cari își aveau preoții de demult (*Popa Toader* în Mintiu și *Popa Ioan* în Fizeș a. 1766)².

O neînțelegere mai gravă era pe cale să izbucnească în Figa la a. 1768³ din hiperzelul protopopului Pașcu Szabó din Sasnires, din norocire însă autoritățile nu s'au amestecat, ci soluționarea chestiei s'a încredințat Episcopului Atanasie Rednic, care, după cum spune referentul cauzei „e chiar în vizitație canonică pe aici"⁴.

(Va urma).

¹) Arh. j. Someș. Prot. 3. 1761 Martie 19.

²) Ib. a. 1767.

³) Ib.

¹) Arh. j. Someș Pr. 1768.

²) Ib. 1766 Martie 11.

³) Ib. a. 1768

⁴) Ib.

Diverse.

Prea Sfinția Sa Părintele Episcop Iuliu va pleca Miercuri, la 19 Decembrie a. c. la București pentru aranjarea mai multor chestiuni bisericesti eparhiale și pentru a lua parte la deschiderea solemnă a Parlamentului, ce va avea loc Sâmbătă, în 22 Decembrie a. c. Din capitala Prea Sfinția Sa se va reîntoarce la Reședința Duminecă, în 23 l. c. seara.

Dorim tuturor cetitorilor nostri Sărbători vesele și An nou fericit!

Conferința Părintelui-canonic Brnzeu. Sâmbătă, în 15 Decembrie a. c. după masă a ținut la Academia de Teologie din Gherla părintele-canonic Dr. Nicolae Brnzeu dela Lugoj o foarte bine reușită conferință despre pocăiți. La aceasta conferință a participat și Prea Sfinția Sa Părintele Episcop Iuliu, membrii Veneratului Capitlu, corpul profesoral dela Academie, superioritatea Seminarului și toți clericii. Conferențiarul a fost lung aplaudat și viu felicitat.

Sărbătorirea zilei de 1 Decembrie în Gherla. Programul zilei de 1 Decembrie în anul acesta a fost mai bogat și mai pompos ca și în anii trecuți. La ora 11 a. m. catedrala era arhiplină. S'a oficiat „Te-Deum“-ul solemn; — împreună cu pomenirea adormitului rege Ferdinand și a tuturor eroilor morți în lupte pentru întregirea neamului nostru — pontificat de însuși Prea Sfinția Sa Părintele Episcop Iuliu, încunjurat, de membrii Veneratului Capitlu catedral. Au participat toate școlile din loc, autoritățile civile și școlare lipsind, însă, cu totul cele militare, Poliția și primarul orașului, După terminarea serviciului divin și în limitele posibilității la fiecare școală s'a ținut câte un festival ocazional potrivit zilei de 1 Decembrie.

După masă la orele 4 în sala cinematografului Comunal în fața Prea Sfinției Sale Domnului Episcop Dr. Iuliu

Hossu și numeros public, venit chiar și de prin jurul orașului nostru s'a dat un festival pompos și variat în cadrele despărțământului asociațiunii „Astra“ cu concursul Școalelor normale, Liceului și al Academiei de Teologie.

Programul festivalului s'a deschis cu întonarea Imnului Regal, după care a urmat imediat conferința D-lui deputat Dr. Ghiță Pop. Oratorul zilei a vorbit cu mult elan și însulețire mare, insistând la început asupra cauzelor cari ne-au determinat la unire și apoi în frumoase cuvinte arată însemnătatea zilei mărețe, prăznuită de întreaga suflare românească. Încheie, aducând elogiile tuturor persoanelor distinse, cari au contribuit la realizarea unității noastre naționale.

După aceasta, au urmat câteva puncte date din partea școlii normale de fete și băieți. Fapt de cinste și onoare remarcabilă aici este, că școala normală de fete de sub conducerea D-șoarei directoare Aurelia Suci, în totdeauna a căutat să de-a concursul la asemenea ocazii ridicând mult prin aceasta prestigiul instituției întregi.

„Poemul unirii“ de Z. Bârsan predat de elevele A. Crișan, H. Bobletec, S. Pinte, A. Mureșan, F. Dron, M. Pop și M. Zăvoianu dela școala normală. Rolurile au fost cât se poate de bine distribuite ceea ce a adus cu sine reșită mare și aplunze îndelungate. Dorobanțul din piesă, clericul G. Chindriș și-a înțeles bine rolul. — Cântarea „Doina“ de Costescu deasemenea s'a executat bine și în mod armonios.

Apar, elev dela Liceul „Petru Maior“, s'a arătat de priceput declamator.

Urmează Societatea teologilor „Alexi Sincai“. La ridicarea cortinei orchestra societății compusă din clericii: V. Albu conducător, orchestrei, V. Breban, Ștefan Ilieș, E. Radu, S. Aciu, O. Cosmuția, C. Dragomir, M. Pop, V. Indrea și Ștefan Török, — era deja aranjată pe scenă. — S'a cântat ouvertura „Zampa“ de Herold. Executarea a fost la înălțime. Undele atât de sonore și armo-

niec, ce se desprindeau de pe coardele instrumentelor, au transpus suflutele mulțimii pentru câteva momente în sterile senine. Orchestra a fost acompaniată de pian; pe clapele căruia degetele D-nei Bota se purtau cu multă gingășie și precisiune și armoniu; care scoate unde acustice atât de plăcute, a cântat D-na Dr. Pongraț cărora Societatea „Alexi Sincai” le aduce mulțumită publică pentru concursul ce au binevoit să-l dea.

Urmează apoi „Zorile” de A. O. Iosif, dramă istorică în două acte, foarte potrivită cu însemnătatea zilei. Au rolato următorii clerici: Gh. Petrovay, T. Coste, T. Fetti, Șt. Ilieș, V. Coșbuc, A. Cherecheș, I. Ilieș, L. Boca, V. Mărieș, L. Mureșan, A. Moldovan și G. Pop, iar rolul de femei și copil s'a complectat cu elevele H. Bobletec, I. Persecă M. Pop și Puiu Strîmbu. —

Piesa care a durat mai mult de un ceas, s'a jucat cu multă amploare stârnind în publicul prezent adevărată emoție, iar unora tragicul piesei le-a stârnit din ochi chiar lacrimi. — Clericul Petrovay (Dan) în rolul său greu de preotul idealului de pe atunci și în jurul căruia s'a învârtit aproape întreaga acțiune, a fost cât se poate de bine predat. Asemenea și lui Coste i-s'a potrivit bine rolul de Comitele Arpad. Mișcări drăguțe de scenă au mai avut și Bobletec, Perseca, Fetti, Ilieș și copilășul P. Strîmbu. — În fine cu lungi și frenetice ovațiuni se termină la lăsarea cortinei, piesa și cu ea întreg programul.

Famfara orașului postată în stradă în fața ieșirii dădea onorul cuvenit, după care a urmat retragere cu torțe pe toate străzile orașului, care răsuna în sunete de bucurie și în urări de „Trăiască Regele, președintele partidului național—țărănesc, Iuliu Maniu și România-Mare!”.

Correspondent.

Au apărut!

CUVÂNTĂRILE

Prea Sfinției Sale

Dr. Iuliu Hossu
episcopul Gherlei.

rostite în ședințele Senatului la 22 Martie 1928 în discuția generală, și la 30 Martie 1928 în discuția pe articole asupra Legii Cultelor.

Prețul 20 lei.

Se pot comanda la Librăria Diecezenă în Gherla.

LA LIBRĂRIA DIECEZANĂ, Gherla

se află de vânzare

Teologia Dogmatică volumul I. și volumul II. de I. P. S. Sa
Dr. Vasile Suciu.

Prețul unui volum 250 Lei, plus porto postal, și Teologia Dogmatică Specială vol. I. Prețul 300 L plus porto și volumul II. Prețul 360 Lei.

Asortiment bogat de tot felul de rechizite cancelariale necesare pentru Oficiile protopopești și parohiale.

Protocol exhibitor, legat în pânză
280 Lei.

Matricula Botezaților, Cununaților, Morților, legată în pânză 280 Lei.

Protocol pentru Rațiuni 280 Lei.

Protocol pentru Liturgii, predici, carte postală, protocol de ședințe 180 L.

Tot felul de tipărituri — extra-se matriculări, informațiuni periodice, diplome pentru cantori, coale pentru rațiuni, statul activ și pasiv etc. toate în ediție nouă; hârtie fină, cerneală, penițe, creioane, tamponuri, etc. în preț redus și calitatea cea mai bună.

Furnizăm sigile și stampile pentru Oficii! Toate comenzile se execută prompt și curel ntărcerea postei

BIBLIOTECA DIN GHERLA.

SERIA I. PENTRU INTELECTUALI.

- Nr. 1. *Apararea Creștinismului prin Unirea Bisericilor*, studiu dogmatic, canonic, istoric, social, de actualitate, cu un Supliment: Porniri și mișcări de Unire cu Biserica Romei, din zilele noastre, mai ales la Români... 378 pagini, — format 8-o, prețul 140 Lei.
- Nr. 2. *Dumnezeu, Creatorul omii*, conferință filosofico-teologică, 62 pagini, prețul 15 Lei.

SERIA II. PENTRU POPOR.

- Nr. 1. *Adevărata Biserică a Domnului Nostru Isus Hristos*. Partea I. Ce este Biserica adevărată. Unitatea și vechimea ei. Cum s'au despărțit de Biserica Grecii și Protestanții. Ediția II. 108 pag., prețul 12 Lei.
- Nr. 2. *Datorințele creștinești ale bărbaților*. Barbatul Cap de familie, soț de căsătorie, părinte sau tată, 62 pagini, prețul 6 Lei.
- Nr. 3. *Învățătură creștinească pentru femei*. Să se ferească de păcatele limbii, să nu se mânie; să-și împlinească datorințele ca soții de căsătorie și ca mame. Ediția II. 48 pagini, prețul 6 Lei.
- Nr. 4. *Învățături pentru tinerii feciori*. Lupta împotriva diavolului, împotriva lumii, împotriva trupului. Cinstirea părinților, aducerea aminte de moarte, numărul păcatelor, 36 pagini, prețul 6 Lei.
- Nr. 5. *Învățături creștinești pentru fetele fecioare*. Curățenia — virtute înaltă. Vrajmașii curățeniei, lupta împotriva vrajmașilor acestora, 40 pagini, prețul 6 Lei.
- Nr. 6. **Sub tipar:** *Adevărata Biserică a Domnului Nostru Isus Hristos*. Partea II. Biserica adevărată trebuie să fie: Una, Sfântă, Catholică și Apostolică. Singură Biserica Romei celei vechi are toate aceste semne ale adevăratei Biserici. Bisericile ortodoxe, protestante și Pocăiții nu întrunesc semnele adevăratei Biserici.

SERIA III. PENTRU PREOȚII-PĂSTORI SUFLETEȘTI.

- Nr. 1. *Manual de Cateheze practice*, pentru învățământul Religiei în clasele I și II din școala primară. Vol. I. Lecții metodice (18 lecții) pentru trimestrul I al anului școlar, 176 pagini în 8-o, prețul 50 Lei.
- Nr. 2. *Manual de Cateheze practice etc.* Vol. II. pentru trimestrul II (27 lecții practice) 184 pagini, prețul 60 Lei.
- Nr. 3. *Manual de Cateheze practice etc.* Vol. III pentru trimestrul III (15 lecții practice) 120 pagini, prețul 40 Lei.

Toate aceste cărți și broșuri — publicate de canonicul Dr. VICTOR BOJOR, se pot comanda dela **Librăria diecezană Gherla, județul Someș.**

Cel ce comandă deodată toți numerii din toate trei seriile, trimițând cu mandat poștal suma de **360 Lei**, va primi cărțile — scutite de porto poștal.

La comande separate — de câteva exemplare, să se adăogă și porto poștal, la broșurile mici — câte 2 Lei de exemplar, iar la cele mai mari câte 10 Lei.